

Sygn. akt: I C 762/20

WYROK WSTĘPNY W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 30 lipca 2021 r.

Sąd Okręgowy w Olsztynie I Wydział Cywilny

w składzie: Przewodniczący: sędzia Juliusz Ciejek

Protokolant: sekretarz sądowy Anna Kosowska

po rozpoznaniu w dniu 13 lipca 2021 r. w Olsztynie

na rozprawie

sprawy z powództwa **M. C.**

przeciwko Raiffeisen Bank (...) z siedzibą w W.

o zapłatę i ustalenie, ewentualnie o zapłatę, ewentualnie o ustalenie i zapłatę, ewentualnie o zapłatę

I. oddała powództwo o zapłatę kwoty 52.648 zł 34 gr i kwoty 24.370,94 CHF oraz w zakresie żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nr (...) sporządzonej dnia 1 września 2008 r. pomiędzy powódką a (...) S.A. Spółką Akcyjną Oddziałem w Polsce z siedzibą w W.,

I. uznaje roszczenie ewentualne o zapłatę za usprawiedliwione co do zasady.

Sygn. akt I C 762/20

UZASADNIENIE

W pozwie z dnia 17 czerwca 2020 r. powódka M. C. wniosła o:

1) zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 52.468,34 zł i 3.051,53 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 07.07.2019 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci rat kapitałowo-odsetkowych, uiszczonych przez stronę powodową na rzecz pozwanego i jego poprzednika prawnego w okresie od dnia 18.06.2010 r. do dnia 18.04.2014 r. w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego nr (...) sporządzonej w dniu 01.09.2008 r.

ewentualnie:

2) zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 63.614,13 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 07.07.2019 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu świadczenia uiszczonego przez powódkę na rzecz pozwanego w toku realizacji umowy kredytu hipotecznego nr (...) sporządzonej w dniu 01.09.2008 r. w wysokości wyższej niż rzeczywiście należna,

a nadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w zapłacie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone do dnia zapłaty.

W uzasadnieniu swoich żądań powódka wskazała, że chciała uzyskać środki na zakup mieszkania i w tym celu zawarła w dniu 01.09.2008 r. z poprzednikiem prawnym pozwanego umowę kredytu hipotecznego indeksowanego

do waluty obcej nr (...). Zawarta umowa była umową kredytu udzielonego w złotych polskich ponieważ powódce nie przysługiwało roszczenie do pozwanego o wypłatę kwoty kredytu w walucie obcej. W chwili podpisania umowy jak i w okresie późniejszym faktyczna wysokość zobowiązania pozostała nieznana, a kwota kredytu oraz wysokość rat spłaty kredytu uzależniona została od mierników wartości nieznanymi stronie powodowej, w tym w postaci kursu kupna i kursu sprzedaży franka szwajcarskiego obowiązującego i ustalonego przez pozwanego w sposób arbitralny. W ocenie powódki umowa zawiera postanowienia prowadzące do istotnej modyfikacji stosunku prawnego, jakim jest umowa kredytu oraz narusza zasadę swobody umów. Umowa jest sprzeczna z art. 353¹ k.c. oraz stanowi próbę obejścia przepisu art. 358¹ § 2 k.c., a ponadto jest sprzeczna z zasadami współżycia społecznego. W ocenie powódki umowa nie może być wykonywana z tego względu, że od 2014 r. nastąpiła zmiana operatora podającego stopę procentową z (...) Stowarzyszenia (...) (podmiot wskazany w umowie) na I. A. z siedzibą w L., a tym samym jest nieważna. Powódka wskazuje również, że na nieważność umowy wpływa niedostarczenie przed zawarciem umowy powódce tabeli kursów banku oraz zastosowanie mechanizmu przeliczeniowego który jest sprzeczny z art. 69 ust. 1 oraz ust. 2 pkt 5 prawa bankowego. Uzasadniając żądanie ewentualne powódka wskazała, że zawarła umowę jako konsument, na podstawie wzorca umownego, którego poszczególne postanowienia nie zostały z nią indywidualnie uzgodnione. Natomiast postanowienia dotyczące indeksacji kredytu, nie dotyczą głównych świadczeń stron. Zawarta w umowie klauzula indeksacyjna kształtuje prawa i obowiązki konsumenta w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jego interesy z uwagi na brak transparentności, brak należytego poinformowania kredytobiorcy o ryzyku, asymetryczne rozłożenie ryzyka i przyznanie bankowi uprawnienia do swobodnego modyfikowania świadczenia konsumenta. Jako podstawę prawną żądania głównego oraz ewentualnego wskazała przepis art. 410§ 1 i 2 k.c. w zw. z art. 405 k.c. (k. 4-60)

Pozwany wniósł o oddalenie powództwa w całości i zasądzenie od powódki na swoją rzecz kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa, według norm przepisanych.

Pozwany zakwestionował zasadność powództwa co do zasady jak i wysokości. Wskazał, że łącząca strony umowa kredytu jest ważna i skuteczna, a jej postanowienia nie są sprzeczne z prawem i zasadami współżycia społecznego, ani z naturą stosunku prawnego. W umowie została wskazana zarówno kwota i waluta udzielonego kredytu. Pozwany nie naruszył żadnego ze swoich obowiązków oraz nie zachował się względem powódki w sposób nieuczciwy, nielojalny czy nietransparentny. Powódka została poinformowana o ryzyku kursowym. Kwestionowane przez powódkę postanowienia umowy nie są abuzywne ani sprzeczne z dobrymi obyczajami oraz nie naruszają rażąco jej interesów. Brak jest podstaw do eliminacji indeksacji w umowie oraz do stwierdzenia nieważności umownym. Pozwany zaprzeczył, aby pozwana nie miała wpływu na treść umowy łączącej strony oraz aby dowolnie kształtował kursy kupna i sprzedaży. Ponadto, wobec powódki nie były stosowane nieuczciwe praktyki rynkowe. Złożony przez powódkę pozew stanowi próbę uchylenia się od skutków zaciągniętego zobowiązania.

Kwoty uiszczone przez powódkę na rzecz pozwanego nie stanowią nienależnego świadczenia stron. Powódka spełniając swoje świadczenie, którego zapłaty się domaga spełniała świadczenie polegające na zwrocie pozwanemu środków, które wcześniej od niego otrzymali. Pozwany podniósł również zarzut przedawnienia roszczeń powódki.

(k. 136-154)

Pismem wniesionym w dniu 04.05.2021 r. powódka zmodyfikowała powództwo w ten sposób, że wnosi o:

1) zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 52.468,34 zł i 24.370,94 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 07.07.2019 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci rat kapitałowo-odsetkowych, uiszczonych przez stronę powodową na rzecz pozwanego i jego poprzednika prawnego w okresie od dnia 18.06.2010 r. do dnia 18.04.2019 r. w związku z nieważnością umowy kredytu hipotecznego nr (...) sporządzonej w dniu 01.09.2008 r.

2) ustalenie nieistnienia stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawartej pomiędzy powódką, a (...) S.A. sporządzonej w dniu 01.09.2008 r.

ewentualnie:

3) zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 63.614,13 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 07.07.2019 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu świadczenia uiszczanego przez powódkę na rzecz pozwanego w toku realizacji umowy kredytu hipotecznego nr (...) sporządzonej w dniu 01.09.2008 r. w wysokości wyższej niż rzeczywiście należna,

ewentualnie:

4) zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 21.797,50 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 07.07.2019 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci różnicy pomiędzy wysokością rat kapitałowo-odsetkowych spełnionych przez powódkę na rzecz pozwanego w walucie PLN w okresie od dnia 18.06.2010 r. do dnia 18.08.2013 r. na podstawie umowy kredytu hipotecznego nr (...) sporządzonej w dniu 01.09.2008 r., a wysokością rat należnych po wyeliminowaniu z tej umowy postanowień dotyczących indeksacji,

1) zasądzenie od pozwanego na jej rzecz kwoty 24.370,94 CHF wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie liczonymi od dnia 07.07.2019 r. do dnia zapłaty tytułem zwrotu nienależnych świadczeń spełnionych przez powódkę na rzecz pozwanego bezpośrednio w walucie indeksacji od dnia 18.09.2013 r. do dnia 18.04.2019 r.,

5) a nadto o zasądzenie od pozwanego na rzecz powódki zwrotu kosztów postępowania według norm przepisanych, w tym kosztów zastępstwa procesowego w wysokości dwukrotności stawki minimalnej oraz opłaty skarbowej od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł wraz z ustawowymi odsetkami za opóźnienie w zapłacie liczonymi od dnia uprawomocnienia się orzeczenia, którym je zasądzone do dnia zapłaty. (k.304-309)

Sąd ustalił, co następuje:

W dniu 01 września 2008 r. powódka jako konsument zawarła z poprzednikiem prawnym pozwanego banku (...) S.A. Spółką Akcyjną Oddział w Polsce – umowę o kredyt hipoteczny nr (...). Jej celem był zakup lokalu dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych.

(dowód: umowa kredytu k. 66-71, zeznania powódki – k.320-321v)

Umowa została podpisana na podstawie wniosku o kredyt hipoteczny, w którym wnioskowaną kwotę kredytu powódka oznaczyła w walucie polskiej (230 000 PLN) oraz wskazując jako walutę wnioskowanego kredytu walutę szwajcarską ((...)).

Powódka składając wniosek o kredyt podpisała oświadczenie dotyczące ryzyka kursowego związanego z zawarciem umowy kredytu w walucie obcej oraz że rezygnuje z zaciągnięcia kredytu w złotych. Powódka podpisała również oświadczenie, że została zapoznana z kwestią ryzyka zmiany stopy procentowej oraz jest świadoma ponoszenia ryzyka zmiany stopy procentowej, która ma wpływ na wysokość zobowiązania względem banku oraz na wysokość rat spłaty kredytu.

(dowód: wniosek o kredyt hipoteczny k. 159-161, oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny indeksowany do waluty obcej – k. 163, oświadczenie wnioskodawcy związane z ubieganiem się o kredyt hipoteczny oprocentowany zmienną stopą procentową – k. 165)

Zawierając umowę powódka podpisała oświadczenie, że:

- została zapoznana przez pracownika banku z kwestią ryzyka kursowego w przypadku udzielenia kredytu indeksowanego do waluty obcej,

- będąc w pełni świadoma ryzyka kursowego, rezygnuje z możliwości zaciągnięcia kredytu w złotych i dokonuje wyboru zaciągnięcia kredytu indeksowanego do waluty obcej,

- potwierdziła, że znane są jej postanowienia umowy o kredyt hipoteczny oraz Regulaminu kredytu hipotecznego udzielanego przez poprzednika prawnego pozwanego w odniesieniu do kredytów indeksowanych do waluty obcej,
- została poinformowana, że aktualna wysokość kursów waluty obcej dostępna jest w placówkach banku,
- jest świadoma, że ponosi ryzyko kursowe związane z wahaniami kursów waluty, do której indeksowany jest kredyt i ma ono wpływ na wysokość zobowiązania względem banku wynikającego z umowy oraz na wysokość rat spłaty kredytu,
- jest świadoma, że kredyt zostanie wypłacony w złotych na zasadach opisanych w regulaminie zaś saldo zadłużenia kredytu będzie wyrażone w walucie obcej, a ponadto że raty kredytu wyrażone będą w walucie obcej i podlegają spłacie w złotych na zasadach opisanych w regulaminie.

(dowód: oświadczenie kredytobiorcy k. 84 oraz k. 180)

Zgodnie z umową Bank udzielił powódce kredytu w kwocie 230.000 zł (PLN) na zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym (§ 2 ust. 1 i ust. 2 umowy).

W § 2.1 zdanie drugie umowy wskazano, że „Kredyt jest indeksowany do waluty obcej (...)”

Okres kredytowania ustalono na 360 miesięcy (§ 2 ust. 3 i § 6 ust. 4 umowy). Raty spłaty określono jako równe, miesięczne, obejmujące kapitał i odsetki (§ 6 ust. 1 i ust. 2 umowy).

Oprocentowanie kredytu ustalono jako zmienne i stanowiące sumę stałej marży 1,30 punktów procentowych oraz stopy referencyjnej LIBOR 3M (...). Na dzień sporządzenia umowy oprocentowanie wynosiło 4,04500 % w stosunku rocznym. Zasady naliczania odsetek, ustalania wysokości oprocentowania oraz zasady zmiany oprocentowania zostały określone w regulaminie (§ 3 umowy). Zgodnie z § 2 pkt 17 ppkt b) regulaminu LIBOR to stopa procentowa, według której banki gotowe są udzielać pożyczek w walutach wymienialnych innym bankom na londyńskim rynku bankowym, przy czym indeks przy nazwie stopy oznacza okres jakiego dotyczy stopa. Stopa LIBOR ustalana jest w dniu robocze na podstawie stóp zgłaszanych przez uczestników fixingu organizowanego przez (...) Stowarzyszenie (...) ((...)) i podawane jest ok. godz. 11 czasu londyńskiego przez serwis (...).

Raty kredytu oraz inne należności związane z kredytem miały być pobierane z rachunku wskazanego przez kredytobiorcę w pełnomocnictwie, stanowiącym załącznik do umowy. Kredytobiorca zobowiązany był na podstawie umowy do utrzymywania wystarczających środków na ww. rachunku uwzględniając możliwe wahania kursowe w przypadku indeksowanych do waluto obcych. (§ 6 ust. 6 umowy).

Wypłata kredytu zgodnie z umową miała odbyć się jednorazowo na podstawie pisemnej dyspozycji kredytobiorcy na rachunek bankowy w niej wskazany, po spełnieniu przez kredytobiorcę warunków uruchomienia kredytu (§ 5 ust 1-4 umowy). Szczegółowe zasady wypłaty kredytu zostały określone w „Regulaminie kredytu hipotecznego udzielanego przez (...), stanowiącego integralną część umowy (§ 1.2).

Zgodnie z treścią ww. regulaminu w przypadku kredytów indeksowanych do waluty obcej:

- a) kredyt był udzielany w złotych (§ 4 ust. 1 regulaminu),
- b) wypłata kredytu miała następować w złotych według kursu nie niższego niż **kurs kupna** zgodnie z Tabelą obowiązującą w momencie wypłaty środków z kredytu; w przypadku wypłaty kredytu w transzach stosuje się kurs nie niższy niż kurs kupna zgodnie z tabelą obowiązującą w momencie wypłaty poszczególnych transz (§ 7 ust. 4. zdanie pierwsze i drugie regulaminu),

- c) saldo zadłużenia z tytułu kredytu miało być wyrażone w walucie obcej i obliczone według kursu stosowanego przy uruchomieniu kredytu; w przypadku wypłaty kredytu w transzach saldo zadłużenia z tytułu kredytu obliczane jest według kursów stosowanych przy wypłacie poszczególnych transz (§ 7 ust. 4 zdanie trzecie i czwarte regulaminu),
- d) raty spłaty miały być wyrażone w walucie obcej i w dniu wymagalności raty kredytu pobierane z rachunku bankowego kredytobiorcy prowadzonego w PLN, według **kursu sprzedaży** zgodnie z Tabelą obowiązującą w Banku na koniec dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 2 pkt 1 regulaminu),
- e) jeśli dzień wymagalności raty kredytu przypada na dzień wolny od pracy, stosuje się kurs sprzedaży zgodnie z tabelą obowiązującą w banku na koniec ostatniego dnia roboczego poprzedzającego dzień wymagalności raty spłaty kredytu (§ 9 ust. 2 pkt 2 regulaminu)
- f) Tabelę zdefiniowano jako Tabelę kursów walut obcych obowiązującą w Banku (§ 2 pkt 12 regulaminu),
- g) Bank na wniosek kredytobiorcy mógł wyrazić zgodę na zmianę waluty kredytu, natomiast szczegółowe warunki zmiany zostały określone w § 14 regulaminu (§ 14 ust. 1 regulaminu),
- h) Bank zastrzegł sobie prawo do zmiany regulaminu; w przypadku zmiany Bank przesyła kredytobiorcy tekst zmian, a zmieniony regulamin zaczyna obowiązywać po upływie 14 dni od doręczenia tekstu zmian, chyba że kredytobiorca złoży w tym terminie pisemne wypowiedzenie umowy (§ 23 ust. 1 i 2 regulaminu).

Żadne postanowienie umowy ani regulaminu nie wskazywało, w jaki sposób Bank ustala kursy walut w ramach wskazanej (...).

Wszelkie zmiany umowy wymagały formy pisemnej pod rygorem nieważności za wyjątkiem zmian w Regulaminie, zmian w Taryfie, zmian oprocentowania oraz innych przypadków przewidzianych w umowie lub Regulaminie (§ 14 umowy). Kredytobiorca wszystkie informacje dotyczące zmiany stopy procentowej, wysokości rat spłaty oraz terminów spłaty miał otrzymywać w wyciągu bankowym dotyczącym kredytu (§ 6 ust. 7 umowy).

Od zadłużenia przeterminowanego Bank uprawniony jest do pobrania odsetek o charakterze zmiennym, które w dniu sporządzenia umowy wynosiły 16% w stosunku rocznym (§ 8 ust. 1 umowy).

Kredyt został zabezpieczony hipoteką kaucyjną do kwoty 460.000,00 zł na spółdzielczym własnościowym prawie do lokalu mieszkalnego, którego zakup miał zostać sfinansowany z udzielonego kredytu.

(dowód: umowa kredytu – k. 66-71 oraz k. 169-171, warunki udzielania elastycznego kredytu domowego – k. 172-173, regulamin kredytu hipotecznego k. 72-80 oraz k. 174-178, pełnomocnictwo – k. 81-82, oświadczenie kredytobiorcy o ustanowieniu hipoteki kaucyjnej – k. 81, decyzja kredytowa – k. 167)

W dniu 03 września 2013 r. strony podpisały aneks do umowy nr (...) sporządzony w dniu 30.08.2013 r., na podstawie którego powódka rozpoczęła spłatę udzielonego kredytu w walucie obcej (...). Aneks wszedł w życie w dniu jego podpisania przez strony (§1 ust. 1 oraz § 9 aneksu do umowy).

(dowód: aneks nr (...) – k. 85-88 oraz k. 182- 183, dyspozycja zmiany sposobu spłaty kredytu k. 184)

Ani przed, ani po zawarciu umowy powódki nie informowano o sposobie ustalania kursów walut w ramach (...), w tym jak zostanie obliczona kwota wypłaconego kredytu oraz kwota rat spłaty. Powódka dopiero po zawarciu umowy dowiedziała się, że była możliwość negocjowania umowy. Powódka nie otrzymywała dochodów we frankach szwajcarskich, a zakup mieszkania miał nastąpić w Polsce za złotych.

(dowód: zeznania powódki – k. 320-321).

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenia powódki o ustalenie nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu hipotecznego oraz o zapłatę wywodzone z tego tytułu uznano za bezzasadne, albowiem w ocenie Sądu umowa zawarta przez strony jest ważna i skuteczna. Natomiast co do zasady za usprawiedliwione Sąd uznał roszczenie ewentualne o zapłatę z uwagi na zawarte w umowie klauzule abuzywne.

Sąd dokonał ustaleń faktycznych w sprawie w oparciu o załączone do akt i niekwestionowane przez strony dokumenty oraz zeznania świadka i powódki nie stwierdzając podstaw do podważenia ich wiarygodności.

Przesłuchany w sprawie świadek A. S. nie uczestniczył przy zawieraniu umowy między stronami. Zeznał na temat ogólnych kwestii związanych z funkcjonowaniem kredytów, konstrukcji umów oraz procedur związanych z jej zawarciem (k. 299- 302v).

Powódka domagała się ustalenie nieistnienia stosunku prawnego kredytu wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nr (...) zawartej pomiędzy nią, a (...) S.A. i zasądzenia z tego tytułu kwoty 52.468,34 zł i 24.370,94 CHF, ewentualnie zasądzenia kwoty 63.614,13 zł tytułem zwrotu świadczenia uiszczonego przez powódkę na rzecz pozwanego w wysokości wyższej niż rzeczywiście należna. Powódka zgłosiła kolejne roszczenia ewentualnie w którym domagała się zasądzenia kwoty 21.797,50 zł tytułem zwrotu nienależnych świadczeń w postaci różnicy pomiędzy wysokością rat kapitałowo-odsetkowych spełnionych przez powódkę na rzecz pozwanego w walucie PLN w okresie od dnia 18.06.2010 r. do dnia 18.08.2013 r., a wysokością rat należnych po wyeliminowaniu z tej umowy postanowień dotyczących indeksacji oraz kwoty 24.370,94 CHF tytułem zwrotu nienależnych świadczeń spełnionych przez powódkę na rzecz pozwanego bezpośrednio w walucie indeksacji od dnia 18.09.2013 r. do dnia 18.04.2019 r.

Wszystkie swoje roszczenia powódka wywodziła z faktu zawarcia w umowie niedozwolonych postanowień umownych dotyczących mechanizmu indeksacji kwoty kredytu do waluty szwajcarskiej i związanych z tym przeliczeń kwoty wypłaconej i spłacanej, które to kursy – według jej stanowiska - pozwany mógł kształtować dowolnie, wskazując, że skutkiem tego umowa naruszała interesy powódki jako konsumentów i była sprzeczna z dobrymi obyczajami.

W pierwszej kolejności wskazać należy, że powódka miała interes prawny w żądaniu ustalenia nieistnienia umowy na podstawie art. 189 k.p.c. Interes prawny bowiem należy rozumieć jako obiektywną potrzebę wytoczenia powództwa o ustalenie, a więc taką gdy za pomocą innego rodzaju powództwa, powód nie osiągnie celu jakim jest ochrona jego praw bądź interesów. Powództwo o zapłatę nie skutkuje tym, że w sposób wiążący dla stron ustalona zostanie nieważność czy nieistnienie umowy bądź bezskuteczność jej niektórych postanowień. Ponadto, wyrok zasądający nie będzie stanowił podstawy dla sądu wieczystoksięgowego do wykreślenia wpisu hipoteki w księdze wieczystej.

Dla rozstrzygnięcia o żądaniach stron w pierwszej kolejności rozważyć należy, jaki jest charakter podpisanej przez nie umowy i czy wskazywane przez powódkę postanowienia miały charakter niedozwolony.

Zasadnicze postanowienia umowy w ocenie Sądu spełniają przesłanki z art. 69 ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. – Prawo bankowe (w brzmieniu obowiązującym w dacie jej zawarcia) i pozwalają na uznanie jej za umowę kredytu bankowego. Znane są bowiem strony umowy, kwota i waluta kredytu (230.000 PLN), cel, na jaki został udzielony (zakup lokalu mieszkalnego na rynku wtórnym), zasady i termin jego spłaty (ratalnie), wysokość oprocentowania i zasady jego zmiany (suma stałej marża i zmiennej stopy referencyjnej) oraz inne niezbędne warunki wynikające z art. 69 ust. 2 powołanej ustawy.

Oceny postanowień ww. umowy nie zmienia fakt, że kwota udzielonego kredytu miała być indeksowana kursem waluty obcej przez przeliczenie wysokości sumy kredytowej wypłaconej w walucie polskiej na walutę obcą, ustalenie rat spłaty w walucie obcej i następnie przeliczanie wartości konkretnych spłat dokonywanych w walucie polskiej na walutę obcą i odpowiednio do tego określanie wysokości pozostałego do spłaty zadłużenia w tej właśnie walucie ((...)).

Art. 358¹ § 2 k.c. wprost przewiduje możliwość zastrzeżenia w umowie, że wysokość zobowiązania, którego przedmiotem od początku jest suma pieniężna, zostanie ustalona według innego niż pieniądź miernika wartości. W orzecznictwie sądowym zgodnie przyjmuje się przy tym, że w omawianym przepisie chodzi o pieniądź polski, a

innym miernikiem wartości może być również waluta obca (vide: wyroki SN w sprawie I CSK 4/07, I CSK 139/17, uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 339/06).

Z załączników do wniosku kredytowego wynika, że powódka została jasno poinformowana o ryzykach zmian wynikających z możliwości zmiany oprocentowania i kursu waluty (w tym możliwości zmiany wysokości zobowiązania Banku i jej własnego), nie przystała na propozycję kredytu w złotych polskich i wybrała kredyt indeksowany do waluty szwajcarskiej, na dowód czego podpisała stosowne oświadczenie (vide k. 163, 165). Ponadto, przy podpisaniu umowy powódka podpisała oświadczenie o zbliżonej treści do tego przy składaniu wniosku o kredyt (vide k. 84, 180). Powódka wskazała że „Nie do końca czytałam wszystkie dokumenty, podpisałam oświadczenie o uprzedzeniu zmiany kursu. Zaufałam pracownikowi banku. Byłam świadoma, że cena (...) będzie skakała. (...) Miałam świadomość, że przy wzroście kursu waluty wysokość raty wzrośnie.” (k. 320v - 321). Powódka nie zapoznała się szczegółowo z dokumentami jednakże nie wskazała na brak takiej możliwości spowodowanej działaniami banku. Co więcej, w chwili zawierania umowy nie tylko oświadczyła, że znane jest jej ryzyko walutowe, ale jak wynika z jej zeznań miała jego świadomość. W świetle zeznań powódki istota sporu w niniejszej sprawie nie dotyczyła zresztą braku świadomości ryzyka kursowego, a sposobu, w jaki miał być wyznaczany ten kurs.

Zważywszy, że wniosek kredytowy dotyczył kredytu w walucie polskiej, zaś postanowienia umowy i regulaminu (stanowiącego jej integralną część) wyraźnie wskazują, że Bank udziela kredytu w złotych polskich, a jego spłata następuje przez pobieranie należnych rat z rachunku prowadzonego również w tej walucie, nie ulega wątpliwości, że strony zamierzały zawrzeć umowę kredytu bankowego w tej właśnie walucie, która była jednocześnie walutą zobowiązania, jak i jego wykonania.

Umowa stron zawiera zatem elementy przedmiotowo istotne, które mieszczą się w konstrukcji umowy kredytu bankowego i stanowią jej w pełni dopuszczalny oraz akceptowany przez ustawodawcę wariant, o czym świadczy nadto wyraźne wskazanie tego rodzaju kredytów (indeksowanych i denominowanych) w treści art. 69 ust. 2 pkt 4a i ust. 3 prawa bankowego oraz wprowadzenie art. 75b prawa bankowego, na podstawie nowelizacji tej ustawy, które to zmiany weszły w życie z dniem 26 sierpnia 2011 r.

Nadto umowa stron jest dopuszczalna w świetle treści art. 353¹ k.c., zgodnie z którym strony zawierające umowę mogą ułożyć stosunek prawny według swego uznania, byleby jego treść lub cel nie sprzeciwiały się właściwości (naturze) stosunku, ustawie ani zasadom współżycia społecznego.

Istota zawartej przez strony umowy polegała na stworzeniu przez Bank możliwości wykorzystania przez powódkę określonej kwoty pieniędzy w walucie polskiej z obowiązkiem zwrotu w określonym czasie jej równowartości wyrażonej przez odniesienie do miernika w postaci kursu waluty szwajcarskiej. Nie był zatem to w żadnej mierze kredyt udzielany w walucie obcej, niezależnie od tego, w jaki sposób, z jakich źródeł i w jakiej walucie pozwany pozyskiwał środki na wypłacenie powódce kwoty kredytu, a nadto jak księgował ten kredyt w swoich księgach rachunkowych po jego udzieleniu, skoro przedmiotem zobowiązań obu stron od początku była waluta polska.

Ryzyko zmiany kursu waluty obcej przyjętej jako miernik wartości świadczenia w walucie polskiej z zasady może wywoływać konsekwencje dla obu stron – w przypadku podwyższenia kursu podwyższając wartość zobowiązania kredytobiorcy w stosunku do pierwotnej kwoty wyrażonej w walucie wypłaty, a w przypadku obniżenia kursu - obniżając wysokość jego zadłużenia w tej walucie, a tym samym obniżając wysokość wierzytelności Banku z tytułu spłaty kapitału kredytu w stosunku do kwoty wypłaconej.

Trudno zatem uznać, aby konstrukcja umowy kredytu indeksowanego kursem waluty obcej była sprzeczna z prawem lub zasadami współżycia społecznego, skoro ryzyko takiego ukształtowania stosunku prawnego obciąża co do zasady obie strony. Nie ma również przeszkód, by strony w umowie określiły sposób ustalania kursu dla uniknięcia wątpliwości na tym tle w toku wykonywania umowy. Zamieszczenie postanowień w tym zakresie samo w sobie nie narusza zatem przepisów prawa, zasad współżycia społecznego, ani nie jest sprzeczne z naturą zobowiązania kredytowego.

Ustalony w umowie z konsumentem sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej przyjmowanego do rozliczeń umowy może natomiast być przedmiotem oceny, czy nie stanowi postanowienia niedozwolonego. Zgodnie bowiem z art. 385¹ k.c. postanowienia umowy zawieranej z konsumentem, które kształtują jego prawa i obowiązki w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami lub rażąco naruszając jego interesy, nie są wiążące, jeżeli nie zostały uzgodnione indywidualnie. Nie dotyczy to postanowień określających główne świadczenia stron, w tym cenę lub wynagrodzenie, jeżeli zostały sformułowane w sposób jednoznaczny (§ 1). Nieuzgodnione indywidualnie są te postanowienia umowy, na których treść konsument nie miał rzeczywistego wpływu, co w szczególności odnosi się do postanowień umowy przejętych z wzorca umowy zaproponowanego konsumentowi przez kontrahenta (§ 3). Zgodnie z utrwalonym orzecnictwem „wszelkie klauzule sporządzone z wyprzedzeniem będą klauzulami pozbawionymi cechy indywidualnego uzgodnienia i okoliczności tej nie niweczy fakt, że konsument mógł znać ich treść”, przy czym uznanie, że treść danego postanowienia umownego została indywidualnie uzgodniona wymagałoby wykazania, że „konsument miał realny wpływ na konstrukcję niedozwolonego (abuzywnego) postanowienia wzorca umownego”, a „konkretny zapis był z nim negocjowany” (vide wyrok SA w Warszawie z 14 czerwca 2013 r. w sprawie VI ACa 1649/12 oraz wyrok SA w Poznaniu z 6 kwietnia 2011 r. w sprawie I ACa 232/11).

W związku ze stanowiskiem Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej ((...)), zajęтым w wyroku z dnia 3 października 2019 r. w sprawie (...) na tle wykładni dyrektywy (...) i podtrzymanym tam poglądem dotyczącym natury klauzul wymiany (indeksacyjnych), które wprowadzając do umów kredytowych ryzyko kursowe, określają faktycznie główny przedmiot umowy (pkt 44 powołanego wyroku), postanowienia w tym zakresie podlegają kontroli w celu stwierdzenia, czy nie mają charakteru niedozwolonego, jeżeli nie zostały sformułowane jednoznacznie (art. 385⁽¹⁾ § 1 zd. drugie k.c.). W przypadku uznania ich za niedozwolone konieczne staje się również rozważenie skutków tego stanu rzeczy.

W niniejszej sprawie nie było sporu między stronami, że powódka zawarła umowę jako konsument w rozumieniu art. 22¹ k.c. Jej celem był zakup lokalu dla zaspokojenia potrzeb mieszkaniowych.

Przechodząc do oceny postanowień wskazywanych przez nich jako niedozwolone, wskazać trzeba, że były zawarte w umowie zasadniczej w zakresie przewidującym, że kredyt jest „indeksowany” (§ 2 ust. 1 zdanie drugie).

Pozostałe postanowienia zawarto w regulaminie i dotyczyły: definicji tabeli kursów walut (§ 2 pkt 12), sposobu przeliczenia wypłaty kredytu (§ 7 ust. 4), zaliczania spłaty dokonywanej w PLN na zadłużenie w walucie obcej (§ 9 ust. 2 pkt 1 i 2).

Wskazane zapisy przewidywały, że wysokość zobowiązania stron będzie wielokrotnie przeliczana z zastosowaniem dwóch rodzajów kursu waluty indeksacyjnej. Kwota kredytu wypłaconego w PLN miała zostać przeliczona na (...) według kursu kupna tej waluty opublikowanej w bliżej nieokreślonej tabeli obowiązującej w Banku (§ 2 pkt 12 i § 7 ust. 4 regulaminu). Następnie raty potrącane w PLN miały być przeliczane na (...) według kursu sprzedaży publikowanego w tak samo niezdefiniowanej tabeli (§ 9 ust. 2 pkt 1 i 2 regulaminu).

Bezspornie mechanizm (konkretny sposób) ustalania kursu nie został opisany w żaden sposób ani w umowie, ani w regulaminie. W żaden bowiem sposób nie zdefiniowano, jak powstaje tabela zawierająca te kursy, co oznacza, że pozwany miał swobodę w zakresie ustalania kursu waluty indeksacyjnej.

W ocenie Sądu Okręgowego nie ulega wątpliwości, że umowa stron została zawarta na podstawie wzoru opracowanego i stosowanego przez Bank. Powódka mogła wybrać rodzaj kredytu, który najbardziej jej odpowiadał, uzgodnić kwotę kredytu w walucie polskiej, natomiast nie uzgadniano z nią wszystkich pozostałych postanowień, w szczególności nie uzgadniano tego, czy mogą skorzystać z innego kursu waluty niż przyjmowany przez pozwanego. Oznacza to, że te pozostałe postanowienia, podobnie jak postanowienia regulaminu (stanowiącego wszak integralną część umowy), nie były uzgodnione indywidualnie z powódką w rozumieniu art. 385¹ § 1 i 3 k.c.

Wskazany, przez pozwanego świadek A. S. nie uczestniczył w procesie zawarcia umowy będącej przedmiotem niniejszego sporu. W związku z tym nie miał wiedzy na temat tego jak dokładnie przebiegała procedura zastosowana wobec powódki. Świadek nie mógł potwierdzić, że powódkę poinformowano, że może negocjować każde postanowienie umowy i regulaminu. Zeznań powódki wynika, że nie informowano jej o możliwości negocjacji umowy „Nie zaproponowano mi, żebym mogła coś negocjować. Dowiedziałam się dopiero później, że była taka możliwość, już po wzięciu kredytu, gdy (...) zaczął rosnąć” (protokół k. 320v) oraz o sposobie ustalania kursu waluty indeksacyjnej przez Bank na potrzeby rozliczania umowy „Nikt nie powiedział mi jak będzie liczony (...) dla wypłaty, ale dla ustalenia wysokości rat miał być liczony po kursie sprzedaży tego banku. Nie ustalałam w jaki sposób ten kurs będzie tworzony”(protokół k. 320 v). W tym zakresie zatem bez znaczenia jawi się kwestia tego, czy przed zawarciem umowy powódka otrzymała ofertę kredytu w PLN oraz regulamin w którym wskazano na możliwość przewalutowania kredytu, skoro w żaden sposób nie zmienia to okoliczności, że ani nie wyjaśniono powódce, w jaki sposób Bank ustala kurs waluty przyjmowany do rozliczenia umowy, ani nie poinformowano o możliwości negocjacji tego kursu.

W tym stanie rzeczy nie ma podstaw do przyjęcia, że postanowienia umowy w zakresie mechanizmu ustalania kursu waluty, wyznaczającego wysokość zobowiązania powódki względem pozwanego, zostały w przypadku umowy stron uzgodnione indywidualnie.

Z uwagi na to, że powodowie wskazywali, że ww. postanowienia są niedozwolone, należało rozważyć, czy – skoro dotyczą głównego przedmiotu umowy – są wystarczająco jednoznaczne i czy wynikające z nich prawa lub obowiązki stron zostały ukształtowane sprzecznie z dobrymi obyczajami lub w sposób rażąco naruszający interesy powodów jako konsumentów. Kwestionowane postanowienia przewidują indeksację kredytu kursem waluty obcej i odwołują się do tabeli, co do której wskazano jedynie, że chodzi o tabelę obowiązującą w banku, bez wskazania, w jaki konkretnie sposób jest ona ustalana i jak ustalone są umieszczone tam kursy walut. To zaś nie pozwala na jednoznaczne określenie zakresu tych postanowień i konsekwencji płynących dla kredytobiorcy. Trudno uznać, aby tak sformułowane postanowienia były wystarczająco jednoznaczne. Podkreślenia wymaga, że kwestionowane postanowienia wskazywały na dwa rodzaje kursów – kurs kupna do ustalenia wysokości kredytu w tej walucie po jego wypłacie w walucie polskiej oraz kurs sprzedaży do ustalenia wysokości kolejnych rat spłaty w PLN i spłaty całego zadłużenia w przypadku wypowiedzenia. Zważywszy, że sposób ustalania tych kursów nie został określony w umowie, oznacza to, że mogły być one wyznaczone jednostronnie przez Bank. Nie zmienia tego okoliczność, że w pewnym zakresie Bank mógł doznawać pewnych ograniczeń dotyczących wyznaczania kursu z uwagi na działania regulatora rynku, czy z uwagi na sytuację gospodarczą, gdyż nadal były to czynniki niezależne od kredytobiorcy, na które kredytobiorca nie miał żadnego wpływu. Na tle tak ukształtowanych postanowień dotyczących kursu waluty, która ma być miernikiem waloryzacji (przeliczania) zobowiązań wynikających z umowy kredytu bankowego utrwalony jest pogląd, że mają one charakter niedozwolony, gdyż są „nietransparentne, pozostawiają pole do arbitralnego działania banku i w ten sposób obarczają kredytobiorcę nieprzewidywalnym ryzykiem oraz naruszają równorzędność stron” (vide uzasadnienie wyroku SN w sprawie V CSK 382/18 i przywołane tam orzecznictwo). Wysokość kredytu w walucie obcej, na którą ma być przeliczony po wypłacie w walucie polskiej, a następnie wysokość, w jakiej spłaty w walucie polskiej będą zaliczane na spłatę kredytu wyrażonego w walucie obcej, zależy bowiem wyłącznie od jednej ze stron umowy. Oznacza to, że po zawarciu umowy kredytobiorca (powódka) miał ograniczoną możliwość przewidzenia wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu w PLN, skoro kursy wymiany określić miał Bank. Co więcej, uprawnienie do określania kursów wymiany dawało Bankowi możliwość wpływania na wysokość zobowiązania do spłaty w PLN w całym okresie wykonywania umowy. W sposób dowolny mógł kształtować wysokość zobowiązania powódki w walucie, w jakiej spłacała kredyt. Tym samym uzyskał też narzędzie do potencjalnego zminimalizowania niekorzystnych dla siebie skutków zmiany kursów na rynku międzybankowym lub zmian w zakresie oprocentowania (obniżka stopy bazowej), gdyż teoretycznie mógł je rekompensować podwyższeniem kursu sprzedaży przyjętego do rozliczenia spłat kredytu.

W ocenie Sądu przyznanie sobie przez pozwanego we wskazanych postanowieniach jednostronnej kompetencji do swobodnego ustalania kursów przyjmowanych do wykonania umowy prowadzi do wniosku, że były one sprzeczne z dobrymi obyczajami i naruszały rażąco interesy powodów w rozumieniu art. 385¹ § 1 k.c., oceniane na datę zawarcia umowy (art. 385² k.p.c. – por. uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Takie rozwiązania dawały

bowiem Bankowi, czyli tylko jednej ze stron stosunku prawnego, możliwość przerzucenia na powódkę całego ryzyka wynikającego ze zmiany kursów waluty indeksacyjnej i pozostawiały mu całkowitą swobodę w zakresie ustalania wysokości jej zadłużenia przez dowolną i pozbawioną jakichkolwiek czytelnych i obiektywnych kryteriów możliwość ustalania kursu przyjmowanego do rozliczenia spłaty kredytu. Nie ma zaś znaczenia, czy z możliwości tej Bank korzystał, ani to, czy w toku wykonywania umowy zmienił swoje zasady na bardziej transparentne. Dla uznania postanowienia umownego za niedozwolone wystarczy bowiem taka jego konstrukcja, która prowadzi do obiektywnej możliwości rażącego naruszenia interesów konsumenta, przy czym zgodnie z art. 385² k.c. ewentualna abuzywność postanowień umowy podlega badaniu na datę jej zawarcia z uwzględnieniem towarzyszących temu okoliczności i innych umów pozostających w związku z umową objętą badaniem (vide uchwała SN z 20.06.2018 r. w sprawie III CZP 29/17). Skoro zatem dla oceny abuzywności zapisów umowy istotny jest stan z daty jej zawarcia, to bez znaczenia dla tej oceny pozostaje, w jaki sposób pozwany wykonywał lub wykonuje umowę, w szczególności to, w jaki sposób ustalał, czy też ustala swoje kursy, czy odpowiadały one kursom rynkowym, w jaki sposób pozyskiwał środki na prowadzenie akcji kredytowej i w jaki sposób księgował, czy też rozliczał te środki oraz środki pobrane od kredytobiorcy. Co więcej, skoro oceny abuzywności dokonuje się na datę zawarcia umowy, bez znaczenia dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawały późniejsze zmiany tej umowy, wprowadzane na podstawie zmian regulaminu, precyzujących na przyszłość sposób ustalania kursu waluty indeksacyjnej. Miałyby one znaczenie, gdyby zostały zawarte w celu jednoznacznego wyeliminowania postanowień niedozwolonych, o których abuzywności kredytobiorca został poinformowany lub miał tego świadomość, a nadto godził się na ich zastosowanie do przeszłych rozliczeń, w ramach zmiany umowy decydując się na ich wyeliminowanie wyłącznie na przyszłość. Tymczasem zmiany regulaminu, na które powoływał się pozwany nie dotyczyły rozliczenia całej umowy w okresie od początku jej obowiązywania, a nadto nadal uzależniały sposób ustalania kursów od w żaden bliższy sposób nieokreślonego „indeksu marżowego Banku”.

Bez znaczenia dla oceny abuzywności wskazanych postanowień pozostawała też podnoszona przez Bank okoliczność, że powódka zdecydowała się na zawarcie aneksu do umowy kredytu w 2013 r., na podstawie którego spłata zobowiązania rozpoczęła się bezpośrednio w walucie (...). To czy określone postanowienie umowy było niedozwolone dokonuje się na chwilę zawarcia umowy, a nie aneksów zmieniających tą umowę.

W świetle powyższych okoliczności w ocenie Sądu wskazane wyżej postanowienia umowy dotyczące stosowania dwóch różnych rodzajów kursów, które mogły być swobodnie ustalone przez jedną ze stron umowy (Bank) nie zostały uzgodnione indywidualnie z powódką i kształtowały jej zobowiązania w sposób sprzeczny z dobrymi obyczajami, rażąco naruszając jej interesy, a zatem miały charakter niedozwolony w rozumieniu art. 385¹ k.c. i w związku z tym nie wiążą powódki.

Wyeliminowanie wskazanych zapisów i związanie stron umową w pozostałym zakresie, czyli przy zachowaniu postanowień dotyczących indeksacji kredytu oznaczałoby, że kwota kredytu wypłaconego powódce powinna zostać przeliczona na walutę szwajcarską, a powódka w terminach płatności kolejnych rat powinna je spłacać w walucie polskiej, przy czym żadne postanowienie nie precyzowałoby kursu, według którego miałyby nastąpić takie rozliczenia. Nie ma przy tym możliwości zastosowania w miejsce wyeliminowanych postanowień żadnego innego kursu waluty.

Zgodnie z wiążącą wszystkie sądy Unii Europejskiej wykładnią dyrektywy(...)dokonaną przez (...) w powołanym już wyżej wyroku z dnia 3.10.2019 r. w sprawie (...):

- a) w przypadku ustalenia, że w umowie zostało zawarte postanowienie niedozwolone w rozumieniu dyrektywy (którą implementowały do polskiego porządku prawnego przepisy art. 385¹ i nast. k.c.), skutkiem tego jest wyłącznie wyeliminowanie tego postanowienia z umowy, chyba że konsument następczo je zaakceptuje,
- b) w drodze wyjątku możliwe jest zastosowanie w miejsce postanowienia niedozwolonego przepisu prawa o charakterze dyspozytywnym albo przepisem, który można by zastosować za zgodą stron, o ile brak takiego zastąpienia

skutkowałby upadkiem umowy i niekorzystnymi następstwami dla konsumenta, który na takie niekorzystne rozwiązanie się nie godzi (pkt 48, 58 i nast. wyroku (...)),

c) nie jest możliwe zastąpienie postanowienia niedozwolonego przez odwołanie się do norm ogólnych prawa cywilnego, nie mających charakteru dyspozytywnego, gdyż spowodowałoby to twórczą interwencję, mogącą wpłynąć na równowagę interesów zamierzoną przez strony, powodując nadmierne ograniczenie swobody zawierania umów (dotyczy m.in. art. 56 k.c., art. 65 k.c. i art. 354 k.c. - por. w szczególności pkt 57-62 wyroku (...)),

d) w przypadku ustalenia, że wyeliminowanie postanowień niedozwolonych powoduje zmianę charakteru głównego przedmiotu umowy, nie ma przeszkód, aby przyjąć, zgodnie z prawem krajowym, że umowa taka nie może dalej obowiązywać (por. w szczególności pkt 41-45 wyroku (...)),

e) nawet jeżeli skutkiem wyeliminowania niedozwolonych postanowień miałyby być unieważnienie umowy i potencjalnie niekorzystne dla konsumenta następstwa, decyzja co do tego, czy niedozwolone postanowienia mają obowiązywać, czy też nie, zależy od konsumenta, który przed podjęciem ostatecznej decyzji winien być poinformowany o takich skutkach (por. w szczególności pkt 66-68 wyroku (...)).

Wyraźnie wskazać przy tym trzeba, że ani prawo unijne, ani prawo polskie nie wymaga, aby w związku z zastrzeżeniem klauzuli abuzywnej konsument bezwzględnie uzyskał możliwość powołania się na nieważność całej umowy (vide wyrok Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z dnia 15 marca 2012 r. w sprawie (...), J. P. i V. P. przeciwko SOS financ spol. sr.o., (...)-144, pkt 33).

Przenosząc powyższe uwagi na stan faktyczny niniejszej sprawy należy wskazać, że brak możliwości stosowania norm o charakterze ogólnym nie pozwala na sięgnięcie do domniemanej woli stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.), które w odniesieniu do innych stosunków prawnych pozwalałyby na ustalenie wartości świadczenia określonego w walucie obcej np. przez odniesienie się do tej waluty według kursu średniego ogłaszanego przez Narodowy Bank Polski lub innych kursów wskazywanych przez strony w umowie. Nie ma zwłaszcza możliwości sięgnięcia po przepis art. 358 § 2 k.c., który posługuje się takim właśnie kursem w przypadku możliwości spełnienia świadczenia wyrażonego w walucie obcej. Po pierwsze, świadczenie obu stron było wyrażone w walucie polskiej (wyplata kredytu i jego spłata następowały bowiem w PLN, a (...) był tylko walutą indeksacyjną). Po drugie, wspomniany przepis nie obowiązywał w dacie zawarcia umowy (wszedł w życie z dniem 24 stycznia 2009 r.), zaś uznanie pewnych postanowień umownych za niedozwolone skutkuje ich wyeliminowaniem z umowy już od daty jej zawarcia, co czyni niemożliwym zastosowanie przepisu, który wówczas nie obowiązywał. Nawet gdyby uznać, że art. 358 § 2 k.c. mógłby być stosowany do skutków, które nastąpiły po dacie jego wejścia w życie, to nadal brak byłoby możliwości ustalenia kursu, według którego należałoby przeliczać zobowiązania stron sprzed tej daty, czyli przede wszystkim ustalić wysokości zadłużenia w (...) po wypłacie kredytu.

W ocenie Sądu brak określenia kursów wymiany i możliwości uzupełnienia umowy w tym zakresie skutkuje koniecznością wyeliminowania z umowy całego mechanizmu indeksacji, który - określony przy pomocy niedozwolonych postanowień dotyczących kursu wymiany - jawi się w całości jako sprzeczny z dobrymi obyczajami i rażąco naruszający interesy kredytobiorcy - konsumenta.

W konsekwencji, uznanie za niedozwolone klauzul wskazywanych przez powódkę skutkuje również uznaniem za niedozwolony całego mechanizmu indeksacji, którego wyrazem są w szczególności postanowienia § 2 ust. 1 zdanie drugie umowy (waluta indeksacji) oraz § 2 pkt 12, § 7 ust. 4 oraz § 9 ust. 2 pkt 1 i 2 regulaminu (dotyczących tabeli kursów walut obcych, kursów stosowanych do ustalenia salda zadłużenia i zaliczania rat spłaty).

W ocenie Sądu po wyeliminowaniu wskazanych postanowień umowa stron nadal może być wykonywana bez zmiany charakteru jej głównego przedmiotu. Głównym przedmiotem umowy kredytu jest bowiem zobowiązanie banku do udostępnienia kredytobiorcy na czas oznaczony kwoty środków pieniężnych na ustalony cel i zobowiązanie kredytobiorcy do korzystania z niej na warunkach określonych w umowie, zwrotu kwoty wykorzystanego kredytu wraz z odsetkami w oznaczonych terminach spłaty oraz zapłaty prowizji od udzielonego kredytu (art. 69 pr. bank.). Nie

wpływa również na powyższe fakt, że uległ zmianie operator podający wysokość stawki LIBOR. W chwili zawierania umowy przez powódkę pomiotem tym było (...) Stowarzyszenie (...), natomiast od 2014 r. podmiotem tym jest I. A. z siedzibą w L. (...). Zmiana operatora wskazującego na LIBOR nie miała znaczenia dla wykonywania umowy z punktu widzenia każdej ze stron umowy. Definicja (...) jak również sposób jego wyliczenia oraz stosowania pozostawał bez zmian, a więc dokonana zmiana miała wyłącznie znaczenie techniczne oraz w żaden sposób nie wpłynęła na to w jaki sposób kształtowało się zobowiązanie powódki.

W przypadku umowy stron, po wyeliminowaniu z niej postanowień niedozwolonych, nadal znana jest kwota i waluta kredytu (230.000 PLN), cel kredytu, okres i termin spłaty (360 miesięcy), wysokość prowizji oraz oprocentowanie (suma marży i stopy bazowej). Taka umowa w pełni odpowiada cechom umowy kredytu wskazanym w art. 69 pr. bank., jest zgodna z zasadą swobodnego kształtowania stosunków umownych i w żaden sposób nie narusza zasad współzycia społecznego. W ten sposób jednocześnie osiągnięty jest cel przepisów art. 385⁽¹⁾ k.c. i dyrektywy 93/13/EWG, wyłożony przez (...) i zakładający wyeliminowanie z umowy wyłącznie postanowień niedozwolonych z zachowaniem umowy, o ile nie zmienia to jej głównego charakteru w rozumieniu przepisów krajowych (czyli de facto art. 69 pr. bank.). Nie jest przy tym uzasadnione przyjęcie poglądu wyrażonego w uzasadnieniu wyroku Sądu Najwyższego w sprawie (...), że wyeliminowanie ryzyka kursowego (będące skutkiem eliminacji niedozwolonych klauzul kształtujących mechanizm indeksacji i przekształcenia kredytu złotowego indeksowanego do waluty obcej w zwykły (tzn. nieindeksowany) kredyt złotowy, oprocentowany według stawki powiązanej ze stawką LIBOR) jest równoznaczne z tak daleko idącym przekształceniem umowy, iż należy ją uznać za umowę o odmiennej istocie i charakterze, choćby nadal chodziło tu tylko o inny podtyp, czy wariant umowy kredytu, co z kolei oznacza, że po wyeliminowaniu tego rodzaju klauzul utrzymanie umowy o charakterze zamierzonym przez strony nie jest możliwe, co przemawia za jej całkowitą nieważnością (bezskutecznością). Uznanie postanowień umowy za niedozwolone, co do zasady ma prowadzić jedynie do ich usunięcia z umowy, a jej nieważność (bezskuteczność) powstaje tylko wówczas, gdy nie ma możliwości jej utrzymania. Ponadto przy ustalaniu treści umowy po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nie powinno sięgać się do domniemanej woli (zamiaru) stron lub utrwalonych zwyczajów (art. 65 k.c. i art. 56 k.c.). Ocena, czy umowa o taki kredyt może być utrzymana, wymaga zatem ustalenia, czy jej elementy konstrukcyjne po wyeliminowaniu postanowień niedozwolonych nadal mieszczą się w jej zasadniczym typie, pozwalającym na przyjęcie, że może być wykonywana jako umowa o kredyt bankowy. Eliminacja postanowień dotyczących kursów wymiany nie zmienia zasadniczego charakteru umowy, której istotą jest umożliwienie powódcie skorzystanie z kredytu udzielonego przez pozwanego, z obowiązkiem spłaty w określonym czasie, przy ustalonym oprocentowaniu. Podstawowym celem przepisów art. 385⁽¹⁾ i nast. k.c. oraz dyrektywy (...) jest wyłącznie niestosowanie postanowień niedozwolonych, a umowa powinna nadal obowiązywać bez jakichkolwiek innych zmian, o ile jest to prawnie możliwe (vide uzasadnienie wyroku SN z 14.07.2017 r., II CSK 803/16 i powołane tam orzecznictwo, w tym wyrok (...) sprawie (...) - pkt 33 oraz przywoływany wyżej wyrok (...) w sprawie (...)). Skoro umowa stron po takim zabiegu nadal spełnia wszelkie niezbędne cechy umowy kredytu, nie sposób uznać, aby była sprzeczna z prawem lub zasadami współzycia społecznego. Bez znaczenia jest przy tym, że oprocentowanie kredytu wyznaczane jest przy pomocy wskaźnika odnoszącego się do kursu waluty innej niż waluta kredytu. Strony mogą bowiem zastosować dowolny wskaźnik, byle jego istota nie sprzeciwiała się naturze umowy kredytowej, ustawie ani zasadom współzycia społecznego. Żaden przepis ustawy nie sprzeciwia się zastosowaniu wskaźnika LIBOR do ustalenia jednego z elementów stopy oprocentowania kredytu; nie sposób też w ocenie Sądu uznać, aby jego stosowanie było sprzeczne z naturą umowy kredytu bankowego lub jakimikolwiek zasadami współzycia społecznego. Bez znaczenia jest przy tym, jakimi przesłankami kierował się Bank, przyjmując w swoim wzorze taki właśnie wskaźnik oraz to, że bez mechanizmu indeksacji do waluty obcej nie zawarłby umowy o takiej treści, gdyż – jak wskazywano wcześniej – nie są to okoliczności istotne dla ustalenia sankcji związanych z abuzywnością innych postanowień umowy.

W ocenie Sądu same klauzule indeksacyjne nie zmieniają istoty umowy kredytu w jej podstawowym zakresie. Można sobie wyobrazić umowę ich nie zawierającą, jako spełniającą wszelkie wymogi umowy kredytu. Mogą być elementem dodatkowym takiej umowy, ale nie muszą. Ich usunięcie zmienia treść umowy ale w omawianej konstrukcji nie wpływa na jej zasadniczą istotę, jaką jest udzielenie kredytu w PLN. Tak jak zastosowanie odsetek maksymalnych zamiast

przewyższających je w umownych zmienia treść umowy, ale nie jej istotę wyrażającą się w prawie do pobierania oprocentowania.

Przykładem podobnego rozwiązania są choćby przepisy dotyczące odsetek maksymalnych przewidujących stosowanie ich nawet gdy strony umownie wprowadziły odsetki wyższe (art. 481 § 2³ k.c.). Pomimo, że umowne odsetki przekraczają odsetki maksymalne i stanowić mogą główne świadczenie pożyczkobiorcy, ustawa wprost ingeruje w to świadczenie i nikomu nie przychodzi do głowy by podważać ważność całej umowy. Przecież pożyczkodawca, zastrzegając wyższe odsetki niż maksymalne, nie zawsze robił to z chęci nieuczciwego zysku. Czasem, z uwagi na wysokie ryzyko kontraktu, w odsetkach próbował „zmieścić” np. koszty ubezpieczenia kredytu. Wobec brzmienia przepisu nie ma to jednak znaczenia. Należą mu się jedynie odsetki maksymalne, a umowa nadal obowiązuje. Ingerencja ustawodawcy lub sądu nie prowadzi do unieważnienia całej umowy.

W tym stanie rzeczy należy przyjąć, że umowa stron jest ważna i skuteczna, natomiast bezskuteczne i niewiążące powódkę są postanowienia dotyczące indeksacji do waluty szwajcarskiej.

Dodać należy, że wobec pierwotnej wady przedmiotowej umowy, aneks nr (...) sporządzony w dniu 30.08.2013 r., a zawarty 03.09.2013 r. nie mógł wywrzeć zamierzonego skutku. Skoro mechanizm indeksacji został w praktyce od początku uznany za bezskuteczny, to nie mogła skutecznie sanować go kolejna blankietowa umowa, zawarta w warunkach braku świadomości kredytobiorcy, co do istoty pierwotnej wadliwości rozwiązań uznanych za abuzywne.

W związku z powyższym powództwo o zapłatę kwoty 52.648,34 zł oraz 24.370,94 CHF oraz w zakresie żądania ustalenia nieistnienia stosunku prawnego wynikającego z umowy kredytu hipotecznego nr (...) podlegało oddaleniu jako pozbawione podstaw faktycznych i prawnych, o czym orzeczono w punkcie I wyroku.

Pierwsze żądanie ewentualne o zapłatę dotyczyło zwrotu świadczenia uiszczonego przez powódkę na rzecz pozwanego w wysokości wyższej niż rzeczywiście należna, w związku z zawartą w umowie klauzula waloryzacyjną. Powódka, która za zgodą banku dokonała spłaty części kredytu w (...) ma prawo domagać się rozliczenia jej w PLN. W ocenie Sądu żądanie to jest usprawiedliwione co do zasady, o czym Sąd orzekł w pkt II wyroku.

Uwzględnienie powyższego żądania dezaktualizuje potrzebę odnoszenia się do kolejnego żądania ewentualnego.

Zgodnie z przepisem art. 318 § 2 k.p.c., orzeczenie w zakresie w jakiej wysokości roszczenie powódki jest zasadne zapadnie po uprawomocnieniu się niniejszego wyroku wstępnego oraz wówczas sąd orzeknie co do kosztów procesu.